

ÖZET

Satım ve Dağıtım Ağı Hukuku (Vertriebsrecht) nedir? Satım ve dağıtım ağı hukuku, mal ve hizmetlerin dağıtımına ilişkin olan sözleşme, ticaret ve rekabet hukukunu ifade etmektedir. Satış acentesi, lisanslı distribütör (imtiyaz sahibi), komisyoncu, franchising alan kişi ya da yetkili bayi şeklinde sözleşmesel dağıtım sistemleri aracılığıyla yapılan dolaylı dağıtım şekillerini ve bundan başka diğer seçimli ve evrensel dolaylı dağıtım şekillerini kapsar. Dağıtım ortaklıkları, bağımsız perakendeciler, satın alma ortaklıkları ve diğer atipik ortaklık sistemleri de buna dâhildir. Ayrıca, tüketicinin korunması hukuku boyutlarıyla e-ticaret (internet satışı) gibi direkt dağıtım şekli de satım ve dağıtım ağı hukuku hukuku alanına aittir.

Makalenin odak noktasında esasen acentelere dair hukuktan içtihat yoluyla evirilen ve lisanslı distribütörler, franchising alanlar gibi yeni dağıtım organlarını şekillendiren sözleşmeye dayalı satım ve dağıtım ağı hukuku yer almaktadır. Sözleşmeye dayalı satım ve dağıtım ağı hukuku, sözleşme görüşmeleri bağlamındaki bilgilendirme yükümlülüğünden ve genel işlem şartlarına ilişkin incelenmelerden, peştemaliye bedeli taleplerine ve sözleşme sonrası tasfiye meselelerine kadar uzanan çeşitli meselelerle uğraşmaktadır. Sözleşmeye dayalı satım ve dağıtım ağı hukuku konuları şimdiye kadar epeyce tek taraflı bir biçimde, dağıtıcı organların gabine maruz kalması, sömürülmesi ve girişim özgürlüklerinin kısıtlanması etrafında dönmektedir.

Diğer bir odak noktası dağıtım sistemleri ve pazarlama kanallarına yönelik rekabet hukuku düzenlemeleri üzerindedir. Bu, her şeyden önce dış ticaretin dikey kısıtlamalara ilişkin hukuk kurallarına, özellikle tek satıcılık sözleşmelerine, bölgesel sınırlamalara, müşteri sınırlamalarına, bağlı sözleşmelere, kullanım sınırlamalarına ve seçici dağıtıma ilişkindir. Ek olarak, burada antitröst ve rekabet hukukunun ayrımcılık karşıtı kuralları önem taşımaktadır. Mevcut bir markada ve daha da önemlisi markalar arası rekabette ortaya çıkan normatif problemler, esasen Alman Karteller ve Rekabet Kısıtlamaları Hakkında Kanunu (GWB) ve Komisyon tarafından çıkarılan ve dağıtım ağına ilişkin olan blok muafiyet düzenlemelerini (BER – Block Exemption Regulations) içine alan AB rekabet hukuku (Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Antlaşma m. 101 vd.) uyarınca çözümlenmektedir. Bu bağlamda “dikey” ya da “şemsiye” olarak tabir edilen 1 Haziran 2010’da yürürlüğe giren BER 330/2010 ve AB motorlu taşıtı da denilen yine 1 Haziran 2010’da yürürlüğe giren BER ilgili blok muafiyet düzenlemelerinin merkezinde yer almaktadır.

Satım ve dağıtım ağı hukukunun geleceğine ilişkin ilk olarak çözümlenmesi gereken konu, perakendecilerin ve distribütörlerin kontrolüne ilişkin acentelik hukukundaki ve ileriye doğru dikey bütünleşme paradigmasındaki (principal-agent doktrini) tek taraflı yönelimin aşılmasıdır. Gelecekteki satım ve dağıtım ağı hukuku, bir tarafında tedarikçiler veya hizmet sağlayıcıları, diğer tarafında bayi ve hizmet noktalarının bulunduğu ortaklıklar üzerinde temellenen dikey grup kooperasyonunu daha iyi bir şekilde düzenlemelidir. Buna ek olarak, önüretimli (“endüstriyelmiş”) hizmetleri veren perakendeciler, bağımsız gruplar ve bunun yanı sıra diğer ortaklıklar da şüphesiz bir şekilde daha büyük bir ilgiyi hak etmektedir. Bu süreç içerisinde mal ve hizmetlerin dağıtımının uluslararasılaşmasına ve Avrupalılaşmasına daha büyük önem verilmelidir.